

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

-

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

-

Muut huomiot

Ilmastolain muutosesityksellä pyritään sitomaan kunnat ilmastotavoitteisiin. Tavoite on ymmärrettävää ja myös kannatettava. Kuitenkin odotettavissa olevat ja aivan ilmeiset seuraukset olisivat niin kielteisiä, että MTK Häme yksiselitteisesti vastustaa lakimuutoksen keskeisiä osia.

Kuntien velvoite ilmastosuunnitelmaan laatimiseen ja päästövähennystoimiin ulottuisi väistämättä myös yksityiseen omaisuuteen ja yritystoimintaan, koska näitä ei erikseen suljeta pois.

Maatilojen osalta sekä ilmastopäästöt että hiilen sidonta ovat toistaiseksi kiistanalaisia. Maaperän ja kasvuston rooli sekä hiilen päästäjänä että sitojana on merkittävä, mutta asia yksinkertaisesti vaatii enemmän tutkimusta. Jo yksin tästä syystä kuntien ohjaus asiassa olisi hyvin ongelmallista. Yhä osittain kesken olevassa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) ilmastotavoitteiden ja -toimenpiteiden valmistelussa on noudatettu aivan erityisen huolellisuutta ja harkintaa, jotta toimenpiteet olisivat tehokkaita, mutta eivät asettaisi alueita eriarvoiseen asemaan. CAP on osa Euroopan elintarvikehuollon turvallisuutta: se osaltaan varmistaa ruuantuotannon edellytykset jäsenmaissa. Vastikään saatuja neuvottelutuloksia ja herkkää tasapainoa ei tule vaarantaa ja sekoittaa ulottamalla kuntien ilmastotavoitteita maatilojen toimintaan.

MTK Häme katsoo, että kuntien velvoittaminen maatilojen ilmastotoimien määrittäjäksi ja valvojaksi johtaisi kestävämpään tilanteeseen. Merkittävällä osalla kunnista ei ole vaadittavaa osaamista, eikä kuntien yhteistyökään parantaisi tilannetta resurssien niukkuudesta johtuen.

ELY-keskusten tarkastajat valvovat maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimia osana maatalouden tukivalvontaa. Järjestelmän monimutkaisuus, valvonnan EU-tason vaatimukset ja rikkeiden sanktioinnin ankaruus sulkevat pois sen mahdollisuuden, että kunta ohjaisi samoja asioita. Viljelijän oikeusturva ei voisi tässä tilanteessa toteutua, kun kunnan esittämän vaateen noudattaminen voisi johtaa sanktioon ja tukimenetykseen maatalouden tukijärjestelmässä.

Ilmastolain muutoksen tuoma byrokratian lisäkerros kasvattaisi hallinnollista taakkaa, yhteiskunnan kustannuksia ja lisäksi viljelijän kokemaa byrokratiaa entisestään. Kaikkien näiden vähentäminen on päinvastoin ollut lakiuudistusten tavoite tähän saakka.

Resurssit vaihtelevat kuntien välillä paljon. Myös ympäristöasioiden osaaminen vaihtelee. Maatalouden tukijärjestelmää ei kunnissa tunne juuri kukaan, sillä maatalousasiat on keskitetty YTA-alueille. Siten kuntien antamassa ohjauksessa olisi laajaa vaihtelua. Se johtaisi maataloustuotteiden kilpailun alueelliseen vääristymiseen maan sisällä. Lisäksi kokonaisuus lisäisi maatalousyrittäjien epävarmuutta tulevasta ja vaikuttaisi heikentävästi kotimaisen elintarvikkeen kilpailukykyyn suhteessa tuontiin.

MTK Häme esittää, että lakimuutos palautetaan valmisteluun ja kunnille esitetty tehtävä poistetaan siitä. Kunnat voidaan sen sijaan velvoittaa laatimaan omaa toimintaansa koskevat ilmastotavoitteet ja velvoittaa kunnat seuraamaan niiden kehitystä.

Kunnan alueella toimivien yritysten ilmastotoimia ohjataan jo muuta kautta, eikä tähän tule luoda uutta hallintoa. Jo yksin markkinatalous ohjaa yritykset jatkuvasti tavoitteellisempaan ilmastotyöhön.

Aikio Kari
MTK Häme